

NOAH - FOR DYRS RETTIGHETER
Dronningens gate 13
0152 OSLO

Trondheim, 22.12.2021

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2021/6577

Saksbehandler:
Siv Grethe Aarnes

Avgjørelse av klagesak - klage på vedtak om tillatelse til skadefelling av bjørn i Neiden i Sør-Varanger kommune 2021

Vi viser til klagen på Statsforvalteren i Troms og Finnmark sine vedtak datert 1. juli 2021 og 8. juli 2021 om skadefellingstillatelse på bjørn i Neiden i Sør-Varanger kommune.

Klagesaken ble oversendt fra statsforvalteren 25. august 2021.

Vedtak

Miljødirektoratet opprettholder Statsforvalteren i Troms og Finnmark sitt vedtak om skadefelling av en bjørn i Sør-Varanger kommune, datert 1. og 8. juli 2021.

Vårt vedtak er fattet etter naturmangfoldloven § 18, 1. ledd, bokstav b jf. rovviltforskriften §§ 9 og 18, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Bakgrunn for saken

På bakgrunn av funn av to sauer dokumentert drept av bjørn ble det av Statsforvalteren gitt muntlig tillatelse om skadefellingstillatelse på bjørn i Neiden i Sør-Varanger kommune per telefon den 30. juni 2021. Nytt vedtak ble gitt i samme område 8. juli. Ved 8. juli var det totalt dokumentert sju sauer tatt av bjørn i Neiden i Sør-Varanger kommune.

NOAH- For dyrs rettigheter har påklaget fellingsvedtakene i brev datert 12. juli 2021. Statsforvalteren vurderte at "utover antall dokumenterte kadaver som lå til grunn for vedtakene er beslutningsgrunnlag og vurderinger i disse to vedtakene svært like. I den videre behandlingen av klagen på disse to vedtakene skiller vi derfor ikke mellom vedtakene".

Statsforvalteren gav ikke klagen medhold, og oversendte 25. august 2021 klagesaken til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Klagen

NOAH påpeker innledningsvis at til tross for at norsk rovviltpolitikk har to formål, er vern av naturen et overordnet mål som i tilfelle av konflikt med andre hensyn generelt må prioriteres. Det vises til forarbeidene til naturmangfoldloven § 14, til viltloven § 1 og til internasjonale avtaler som er bindende for Norge.

1. NOAH mener at skadefelling er skadelig på bestandens overlevelse, og viser til naturmangfoldlovens § 5. NOAH er tillegg bekymret over at det har blitt skutt fire bjørner i region 8, hvorav en binne.

Videre mener de at føre-var-prinsippet i dette tilfelle burde ha blitt ilagt langt større vekt.

2. Mener at vilkåret om skade ikke er oppfylt. De påpeker at terskelen for skadefelling burde ligge høyere siden det nasjonale bestandsmålet ikke er nådd, og viser til at skadefelling hovedsakelig er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan iverksettes av Statsforvalteren etter rovviltforskriften § 9 dersom skadesituasjonen tilsier det.

NOAH påpeker videre at risikoen for skade må anses å ha en viss sannsynlighet for forekomst, og risikoen må være av et visst omfang og alvorlighetsgrad for å oppfylle skadevilkåret i henhold til naturmangfoldlovens § 18 første ledd bokstav b. NOAH mener at ikke enhver skade kan begrunne skadefelling.

NOAH mener "at statsforvalteren ikke har gjort en konkret vurdering av skaderisikoen og å vise - utover generelle uttalelser - hva som er omfanget, alvorlighetsgraden eller sannsynligheten av den eventuelle skaden, og om dette kunne utgjøre en akutt skadesituasjon. Dette betyr at et av hovedvilkårene for å tillate felling ikke er vist å være oppfylt, jf. nml § 18 første ledd bokstav b og Bern-konvensjonens artikkel 9. Statsforvalteren har heller ikke påvist at skadesituasjonen som det står til nå, tilsier at det bør iverksettes skadefellingstillatelse på en bjørn. De nevnte manglene har dessuten virket bestemmende på vedtakets innhold som utgjør vedtaket ugyldig, jf. forvaltningslovens § 41".

3. Mener at vilkåret om at «formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte» ikke er oppfylt, og viser til nml § 18 om at uttak av vilt bare gjøres hvis formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. De skriver "Statsforvalteren har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor felling er den eneste tilfredsstillende løsningen i saken. NOAH mener at det finnes andre tilfredsstillende løsninger som ikke har blitt vurdert i denne saken. Derfor kan NOAH ikke se at et av hovedvilkårene for felling er oppfylt, jf. nml § 18 andre ledd og Bern-konvensjonens artikkel 9".

4. Mener vedtaket antyder at det tillates bruk av hund i bånd under fellingsforsøket, og stiller spørsmål om hvordan Statsforvalteren vil sikre at kravet om båndtvang etterlevs. Videre understreker NOAH "at det å bruke løse hunder ved felling av bjørn utsetter bjørnen for stress og påkjenninger som utgjør unødig jaging som er forbudt etter nml § 15 første ledd." De

konkluderer med at den faktiske bruken av hunder ved felling av bjørn utgjør et brudd på naturmangfoldlovens § 15.

Vi viser til klagen i sin helhet.

Statsforvalterens behandling av klagen

Statsforvalteren viser innledningsvis til " at rovwiltforliket av 2011 sier at den norske rovwiltforvaltningen skal skje innenfor rammene av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovwiltforliket av 2004, og den videre oppfølgingen av dette".

1. Statsforvalteren viser til at de i sitt vedtak gjorde rede for bestandssituasjonen for bjørn i region 8. Vurderingen var at uttak av én bjørn i Sør-Varanger kommune ikke ville ha vesentlig negativ effekt på bjørnebestanden i regionen.

Videre mener Statsforvalteren at de har god kunnskap om bjørnebestanden i Finnmark, i region 8 og i Norge og Sverige, samt god kunnskap om faktorer som påvirker utviklingen i bjørnebestanden og om hvilken effekt en felling vil ha på bestanden.

"Dette har vi basert på NINA rapport 1986, som oppsummerer mye av den kunnskapen vi har om bjørn i Norge per dato. Videre har vi i vedtaket drøftet vitenskapelig kunnskap som vi har fått fra det skandinaviske bjørneprosjektet, for eksempel Rapport 2010 -3 fra Det skandinaviske bjørneprosjektet, Bjørnens status og økologi i Skandinavia samt fra mange års DNA-registrering av bjørn i både Norge og Sverige (rovbase.no). Vi har god kunnskap om bestandsstørrelse, bestandsutvikling, lovlig felling og ulovlig felling". Statsforvalteren vurderer at føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 ikke kommer til anvendelse.

2. Statsforvalteren viser til at det ved vedtakstidspunktet var funnet to sauer drept av bjørn i området i beiteområdet i Neiden denne beitesesongen, og da de fattet det andre vedtaket var det dokumentert ytterligere fem sauer drept av bjørn. Ut fra tapshistorikk i dette området vurderte Statsforvalteren at potensialet for videre skader var stort.

3. Statsforvalteren viser til de har vurdert om det finnes annen tilfredsstillende løsning enn felling, ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Tiltakene som NOAH foreslår, er av Statsforvalteren vurdert som ikke mulig å gjennomføre midt i en beitesesong med en pågående skadesituasjon.

4. Viser til at bruk av hunder er et svært viktig hjelpemiddel ved skadefelling på bjørn, og at det ikke kreves noen særskilt tillatelse for å gå med hund i bånd hverken under skadefellingsforsøk generelt eller i Færdesmyra naturreservat spesielt. Videre påpekes det at "det ble ikke gitt tillatelse til, søkt om, eller vurdert tillatelse til bruk av løshunder under disse to fellingsforsøkene i Sør-Varanger".

Miljødirektoratets vurderinger

Statsforvalteren sine vedtak er gjort tilgjengelig på miljøvedtaksregisteret. Klagene er fremsatt innenfor klagefristen, og de som har sendt klagene har rettslig klageinteresse. Klagene tas opp til behandling.

Saken er behandlet etter naturmangfoldloven (nml.) § 18 og § 77 og rovviltforskriften § 9, jf. §§ 1 og 3. Direktoratet legger, i henhold til nml. § 7, prinsippene i nml. §§ 8-10 og 12 til grunn som en integrert del av avgjørelsen. Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 er trukket inn i den skjønnsmessige vurderingen av saken. Det samme gjelder nml. § 14 om andre viktige samfunnsinteresser. Prinsippet i nml. § 11 anses ikke som relevant i denne saken fordi det ikke er aktuelt å stille fordyrende vilkår.

Miljødirektoratet viser til at målet med skadefelling primært er å håndtere akutte skadesituasjoner eller der hvor skadepotensialet er overhengende.

Skadefelling skal kun iverksettes dersom uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldloven § 18. Vi viser i den forbindelse til våre vurderinger i forbindelse med vedtak om kvote for betinget skadefelling av 10 bjørn i regionene 7 og 8 i brev av 28. mai 2021, der det ble fastsatt en kvote på to bjørner for region 8. Miljødirektoratet vedtok 18. juni en utvidet kvote med to individer for region 8, og 2. juli en ytterligere utvidelse på ett individ som ble avgrenset til tidligere Finnmark fylke.

Vedtakene om betinget kvote har gitt Statsforvalteren i Troms og Finnmark myndighet til å vurdere skadefelling i konkrete situasjoner. Ved vurdering om det skal gis tillatelse til skadefelling skal Statsforvalteren vektlegge føringene i regional forvaltningsplan, samt drøfte de opplistede skjønnskriteriene i rovviltforskriftens § 9 i forhold til den aktuelle og/eller fremtidige skadesituasjonen og det aktuelle geografiske fellingsområdet.

Skadeomfang og potensiale for skade

Det var registrert to skader på sau på bjørn på Spurveneset i Sør-Varanger kommune ved første vedtakstidspunkt og ytterligere fem skader ved andre vedtakstidspunkt. Områdene der skadene er registrert er i prioriterte beiteområder, og i henhold til prinsippet om differensiert forvaltning skal det være en lav terskel for felling av skadegjørende rovvilt i beiteprioriterte områder.

Totalt var det sluppet ut omtrent 900 sau og lam i område.

Miljødirektoratet tiltrer Statsforvalterens vurdering av at det forelå et betydelig potensial for fremtidige skader i den aktuelle situasjonen, dersom bjørnen fortsetter å oppholde seg der. Dette i lys av tidligere erfaringer med bjørn som tar sau i områder med mye sau på utmarksbeite.

Føre-var-prinsippet

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig, jf. § 8. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken

Andre tilfredsstillende løsninger

Miljødirektoratet tiltrer Statsforvalterens vurderinger knyttet til mulighetene for å sette inn andre forebyggende tiltak for å forhindre fremtidig skade, og at det i den aktuelle situasjonen ikke var andre tilfredsstillende forebyggende løsninger enn å iverksette skadefelling. Det at området er et prioritert beiteområde har betydning for hvor inngripende tiltak som vil være aktuelle å iverksette overfor beitebruken i området.

Bruk av hund til fellingsforsøk

Når det gjelder bruk av hund, har ikke Statsforvalteren vedtatt noen endringer i forhold til de regler som ellers gjelder ved fellingsforsøk. De har ved oversendelsen av saken gitt opplysninger om hvilke instanser som har myndighet til å vurdere bruk av løs hund i fellingsforsøket. Herunder at Miljødirektoratet besitter myndighet til å vurdere dispensasjon til å benytte, løs på drevet, halsende hund til felling av bjørn. Det ble ikke gitt dispensasjon til å benytte slik hund fra direktoratet i den aktuelle saken.

For mer informasjon om Miljødirektoratets vurderinger knyttet til bruk av hund i fellingsforsøk viser vi til kap. 4.5.2. i veileder for gjennomføring av fellingsoppdrag.¹

Konklusjon

Miljødirektoratet viser til Statsforvalteren i Troms og Finnmark sitt vedtak, samt vurderingene knyttet til klagesaken i oversendelsesbrevet og vi tiltrer i det vesentlige statsforvalteren sine vurderinger av saken. Vi finner ikke grunn til å endre Statsforvalteren sitt vedtak om felling av bjørn i deler av region 8, datert 1. og 8. juli 2021.

Klagerett

Vedtaket er endelig, og dere kan ikke klage på vedtaket.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Siv Grethe Aarnes
seniorrådgiver

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I TROMS OG FINNMARK	Postboks 700	9815	VADSØ
Roviltnemnda i region 8	Postboks 6105	9291	TROMSØ
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO

¹ <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1440/m1440.pdf>

Landbruks- og matdepartementet
Mattilsynet
LANDBRUKSDIREKTORATET

Postboks 8007 Dep 0030 OSLO
Postboks 383 2381 Brumunddal
Postboks 1450 Vika 0116 OSLO